

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

FAHRİ TIRPAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2024/64089

Karar Tarihi : 10/2/2026

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Fahri TIRPAN

Vekili : Av. Dilan ESKİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahsup talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinde 21/11/1980 tarihinde çeşitli suçlardan mahkûmiyet kararı verilmiştir. Bu mahkûmiyet hükümleri Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 23/4/1991 tarihli onama kararıyla kesinleşmiştir.

3. Mahkûmiyet hükmünün infazı devam ederken Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/4/1991 tarihli kararıyla 12/4/1991 tarihi itibarıyla başvurucunun şartla tahliyesine karar verilmiştir. Kararda, bihakkın tahliye tarihinin 29/6/2015 olduğu belirtilmiştir.

4. Başvurucu hakkında verilen şartla tahliye kararı 10/7/1991 tarihinde işlediği başka bir kasıtlı suçtan kaynaklı olarak (19/3/1998 tarihinde kesinleşen 12 yıl 6 ay hapis cezası) İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/6/1998 tarihli kararıyla geri alınarak bakiye cezanın (23 yıl 354 gün) yani 10/7/1991-29/6/2015 tarihleri arasındaki sürenin aynen infazına karar verilmiştir. Bu cezanın bihakkın tahliye tarihi 21/2/2019 tarihi olarak belirlenmiştir. Cezanın infazına başlama tarihi (ceza infaz kurumuna giriş tarihi) müddetnamede 28/6/1995 olarak gösterilmiştir.

5. 1980 yılında kurulan mahkûmiyet hükmüne istinaden geriye kalan bakiye 23 yıl 354 gün cezanın bihakkın tahliye tarihi olan 21/2/2019'dan sonra da başvurucunun işlediği diğer kasıtlı suçlardan aldığı mahkûmiyet hükümlerinin (müebbet hapis ve 6 yıl 3 ay hapis) infazına başlanmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucunun 23 yıl 354 günlük hapis cezasının infazı devam ederken 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a eklenen geçici 5. madde ile "7 Kasım 1982 tarihinden önce işlemiş olduğu bir suç dolayısıyla hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olan kişi hakkında, mahkûm olduğu cezanın infazı sürecinde koşullu salıverildikten sonra deneme süresi içinde işlediği yeni bir suç sebebiyle koşullu salıverilme kararı geri alınmaz." hükmüne yer verilmiştir.

7. 30/4/2013 tarihinde yürürlüğe giren 5275 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddeye istinaden İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/10/2019 tarihli ek kararı ile geçici 5. maddenin yürürlüğe girdiği 30/4/2013 tarihi ile 1980 tarihli ilk suça istinaden infaz edilen bakiye 23 yıl 354 gün cezanın bihakkın tahliye tarihi olan 21/2/2019 arasındaki sürenin 21/2/2019 tarihinden itibaren infazına başlanan müebbet hapis cezasından mahsubuna karar verilmiştir.

8. Başvurucu hakkında 8/7/2024 tarihinde düzenlenen müddetnamede başvurunun 6 yıl 3 ay hapis cezasına ilişkin karardan dolayı tutuklu kaldığı sürelerin infaz edilen bakiye 23 yıl 354 gün hapis cezasından mahsup edildiği, 5275 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesinin yürürlük tarihi olan 30/4/2013 ile infazın tamamlandığı 21/2/2019 tarihi arasındaki sürenin (2.123 gün) hâlen infaz edilmekte olan müebbet hapis cezasından mahsup edildiği belirtilmiştir.

9. Başvurucu 5275 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddeye istinaden yalnızca maddenin yürürlük tarihi olan 30/4/2013 ile bihakkın tahliye tarihi olan 21/2/2019 arasındaki sürenin değil 23 yıl 354 günlük cezanın infazı için yeniden ceza infaz kurumuna girdiği 28/6/1995-21/2/2019 tarihleri arasındaki bakiye 23 yıl 354 günün diğer cezaların infazından mahsup edilmesi talebiyle infaz hâkimliğine başvurmuştur.

10. Edirne 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) başvurunun 6 yıl 3 ay hapis cezasına ilişkin karardan kaynaklanan tutukluluk sürelerinin İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/6/1998 tarihli şartla tahliyeden geri alma kararı kapsamındaki bakiye 23 yıl 354 gün hapis cezasından mahsup edildiği, bu nedenle mahsuba konu edilecek başka bir süre bulunmadığı gerekçesiyle mahsup talebinin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği kararına itiraz etmiştir. Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi 25/10/2024 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 7/11/2024 tarihinde öğrendikten sonra 25/11/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, 5275 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. madde ile birlikte ilk suçun infazına başlandığı 1995-2019 yılları arasında infazda geçirdiği sürenin yasal dayanağının ortadan kalktığını, bu sürenin (bakiye 23 yıl 354 gün) mahsup edilmemesinin hukuk sistemince belirlenenden daha fazla süre hürriyetinden yoksun kalmasına yol açtığını ifade

ederek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu; sürekli değişen infaz kanunlarının yarattığı belirsizlik ve öngörülemezlik nedeniyle mahkemelerin lehe olan uyarlamaları yapmadan karar vermesinin kanuna dayanmayan bir cezanın ortaya çıkmasına sebebiyet verdiğini, bu durumun Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmiştir. Başvurucu son olarak cezasının infazına daha önce başlanması nedeniyle aynı yasal hükümler çerçevesinde olup infazına yasanın yürürlük tarihi olan 30/4/2013'ten sonra başlayan (daha geç teslim olan) bir hükümlüye kıyasla aleyhine bariz bir fark ve eşitsizlik olduğunu, benzer olayların farklı sonuçlar doğurması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini belirtmiştir.

15. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İctüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın olduğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık görüşü beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

16. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığ ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Mahsup, bir hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve kişi hürriyetini sınırlama sonucu doğuran hâller sebebiyle geçirilmiş sürelerin hapis cezasından indirilmesidir. Bir suç nedeniyle de olsa henüz hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin hürriyetinden mahrum edilmek suretiyle ortaya çıkan haksızlığı telafi etmek amacıyla mahsup müessesesine başvurulmaktadır. Özgürlükten yoksun kalınan sürelerin mahkûmiyetten indirilmesiyle bu haksızlık giderilmektedir. Mahsup kurumu adalet ve hakkaniyet duygusunun gereği olarak özgürlüğü kısıtlanmış bir kişi bakımından denkleştirme görevi görmektedir (*Burhan Yaz (3)* [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 41).

19. Kişi hürriyetini sınırlama sonucunu doğuran hâller nedeniyle geçirilmiş sürelerin mahkûmiyetten mahsup edilmesine ilişkin kararlar, hapis cezasının kapsamını belirlemekte; dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını temelden etkilemektedir. Zira mahsup kurumu ceza infaz kurumunda kalınması gereken süre ile doğrudan ilgilidir. Bu gerekçelerle Anayasa Mahkemesi mahsubun Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında bir güvence olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (*Burhan Yaz (3)*, §§ 43, 44).

20. Mahsuba ilişkin olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 63. maddesinde yer alan hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceğine ilişkin düzenleme karşısında yargı organlarına mahsuba ilişkin bir takdir yetkisi tanınmadığı anlaşılmaktadır. İlgili yargı organları mahsuba ilişkin incelemelerinde mahsup şartlarının bulunup bulunmadığını incelemekle ve şartları oluşmuşsa mahsup kararı vermekle yükümlüdürler. Bu sisteme göre mahkûm kusuru ile tutuklu kalmış olsa dahi tutukluluk süresinin verilen cezadan indirilmesi zorunludur (*Burhan Yaz (3)*, § 42; *Ercan Bucak (2)* [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 49).

21. Kişinin şartları olduğu hâlde mahsup talebinin reddedilmesi, mahsup talep ettiği ceza bağlamında hapiste kalma süresinin uzaması, hukuk sistemince belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun kalması, dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının

ihlal edilmesi sonucunu doğuracaktır (*Ramazan Özgün* [2. B.], B. No: 2016/3932, 24/6/2020, § 37).

22. Başvuruda incelenecek mesele, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 1980 tarihli mahkûmiyet hükmüne dayalı infaz sürecinde şartla tahliyenin geri alınması kararı nedeniyle başvurunun 1995-2019 yılları arasında ceza infaz kurumunda geçirdiği sürenin 5275 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesiyle getirilen lehe düzenleme karşısındaki hukuki niteliğidir. Bu kapsamda temel tartışma kanun koyucunun şartla tahliyenin geri alınmasını engelleyen iradesi ışığında fiilen infaz edilen bu sürenin *haksız tutma* ya da *dayanağı kalmayan infaz* statüsüne evrilip evrilmediği ve nihayetinde söz konusu sürenin başvurunun kesinleşmiş diğer cezalarından mahsup edilip edilemeyeceğidir.

23. 30/4/2013 tarihinde yürürlüğe giren 5275 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddeye göre *"7 Kasım 1982 tarihinden önce işlemiş olduğu bir suç dolayısıyla hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olan kişi hakkında, mahkûm olduğu cezanın infazı sürecinde koşullu salıverildikten sonra deneme süresi içinde işlediği yeni bir suç sebebiyle koşullu salıverilme kararı geri alınmaz."* Bu düzenleme belirli bir tarihsel döneme (12 Eylül darbesi öncesi ve hemen sonrası) atıfta bulunarak o dönemde işlenen suçlar nedeniyle hüküm giymiş kişilere yönelik bir infaz kolaylığı getirmiştir. Maddenin gerekçesinde, bu düzenlemenin Anayasa'nın halkoylamasına sunulduğu tarih olan 7/11/1982 tarihinden önce işlenen bir suç dolayısıyla hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olan kişilerin koşullu salıverilmelerinin geri alınmasını hükümsüz kılmak amacıyla getirildiği belirtilmiştir.

24. İnfaz hukukunda kural olarak derhâl uygulama ilkesi geçerli olsa da 5237 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile koşullu salıverilme bu kuralın istisnası olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda koşullu salıverilme müessesesinde lehe olan kanunun geçmişe yürütmesi ilkesi esastır. Geçici 5. madde, doğrudan koşullu salıverilme kararının geri alınmasıyla ilgilidir. Koşullu salıverilmeyle ilgili bu lehe düzenlemenin geçmişe yönelik etki doğurduğunun kabul edilmesi gerekir.

25. Dolayısıyla anılan maddenin yürürlüğe girmesiyle birlikte 7 Kasım 1982 öncesi işlenen suçlara ilişkin verilmiş olan koşullu salıverilmenin geri alınması kararları -infaz edilmiş olsun veya olmasın- tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmıştır. Geri alma kararının hükümsüz kılınmasıyla birlikte koşullu salıverilmenin geri alınarak bakiye cezanın (23 yıl 354 gün) aynen infazına dair karara istinaden başvurunun ceza infaz kurumunda geçirdiği süreler yasal dayanağını yitirmiş ve hukuki dayanaktan yoksun tutma hâline dönüşmüştür. Mahsup işleminin sadece düzenlemenin yürürlüğe girdiği 30/4/2013 tarihinden sonra infazda geçen süreyle sınırlandırılmasının hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır. Nitekim İnfaz Hâkimliği de bu sınırlandırmaya ilişkin hukuki bir gerekçe sunamamıştır.

26. 2013 yılında yürürlüğe giren düzenleme 23 yıl 354 günlük bakiye cezanın aynen infazını hukukten dayanaksız hâle getirdiğinden başvurunun bu karara istinaden ceza infaz kurumunda geçirdiği tüm sürelerin oluşan bu haksız durumu gidermek adına diğer cezalarından mahsup edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

27. Nitekim Anayasa Mahkemesi daha önce *Hasan Gülbahar* ([2. B.], B. No: 2014/17112, 30/10/2018) başvurusunda, başvurunun deneme süresi içinde işlediği ikinci suç nedeniyle 1997 yılında geri alınan koşullu salıverilme kararının geçici 5. maddenin getirdiği lehe düzenleme uyarınca kaldırılmasına rağmen bu süreçte hukuki dayanağı ortadan kalkan infaz sürelerinin ikinci suçtan aldığı hapis cezasından düşülmediğini tespit etmiştir.

Anayasa Mahkemesi Türk hukuk sisteminde mahsup işleminin yargı organlarının takdirine bırakılmayan bir mecburiyet olduğu, geri alma kararının kaldırılmasıyla hukuki dayanağı kalmayan bu tutukluluk süresinin diğer cezadan mahsup edilmemesinin başvurunun hukuk sistemince belirlenen süreden daha uzun ve keyfi bir şekilde ceza infaz kurumunda tutulmasına yol açtığı ve bu durumun *mahkûmiyet kararına bağlı hukuka uygun bir tutma* olarak nitelendirilemeyeceği gerekçeleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Hasan Gülbahar*, §§ 49-52).

28. Tüm bu hususlar ışığında mahsup talebinin reddedilmesi nedeniyle başvurunun kanunla belirlenenden daha uzun bir süre hürriyetinden yoksun bırakılmasının hukuki bir temeli bulunmadığından uzayan bu tutma süresinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Zira başvuru hâlen ceza infaz kurumunda bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Edirne 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2024/3898, K.2024/4113) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.